

(Europe s World, Autumn 2010)

Живећемо са кризом у Европи још много година. Немогућност Европе да се такмичи са другима не може се превазићи преко ноћи. Грчка, Италија, Португал и Шпанија суочавају се годинама са ниским растом, озбиљним застојем у јавној потрошњи, а можда ће се суочити и са социјалним немирима. Многи се, на другим континентима, питају да ли ће евро вечно трајати, а размишљају и да ли се после оклевања, као и неусаглашеног одговора Европске уније на грчку кризу, поставља питање о томе колико је Европа квалификована да води главну реч.

Болест Европе наноси штету не само глобалној улози Европске уније, него исто тако и њеној могућности да ефективно делује, а четири су начина да се то види.

Прво, расправе о томе како и када дати јемство Грчкој и другим земљама које ће можда требати помоћ погоршале су већ оптерећене односе између Француске и Немачке. Већ су постојале разлике између личности и економске филозофије француског импулсивног председника Николе Саркозија и немачке непопустљиве канцеларке Ангеле Меркел, по чему је изгледало да ће једно друго потпуно изнервирати. У једном тренутку Херман Ван Ромпеј, председник Европског Савета, морао је да их моли да уопште разговарају међусобно.

Немци су били упорни да се уведу стриктна правила о буџетском дефициту, са озбиљним казнама за земље које се превише задужују. Говорили су чак о новом уговору којим би било дозвољено да се такви преступници избаце из еврозоне. Али Французи су се залагали да је потребно да владе међусобно расправљају о свачијој политици и успесима као и о дисбалансу у еврозони. Француска влада противила се новом уговору Европске заједнице, а Париз и Берлин сукобили су се и око тога да ли да се укључи ММФ, да ли да Европска централна банка (ЕЦБ) треба да купује обвезнице од влада, као и о томе да ли главни форум за економско управљање треба да буде евро-група или пак шира европска заједница.

Тачно је да су у свакој кризи Француска и Немачка на крају дошле до компромиса – а онда су приморале све друге чланице да то прогутају. Али хладан однос између

Меркелове и Саркозија постоји. ЕУ може постићи врло мало - укључујући ствари у спољној политици – ако Француска и Немачке активно не раде заједно.

Друго, грчка криза је обелоданила све већу изолацију Немачке у оквиру ЕУ. Још од уједињења Немачка је постепено све јаче бранила своје интересе, као што то Британија и Француска одувек чине. У ЕУ, која је проширена на 27 чланица, немачки лидери више не сматрају да је оно што је добро за Немачку добро и за ЕУ и вице верса. По питањима као што је енергија или Русија они понекад имају став супротан ЕУ, с образложењем да би могли бити угрожени интереси Немачке.

Ове године, многе чланице – а такође и Европска комисија – критиковали су Немачку што не стимулише захтеве еурозоне, и тако помогне јужним Европљанима да се опораве у време када морају да скрешу јавну потрошњу. Немачки политичари су одговорили да висока домаћа потрошња мало може помоћи јужној Европи и да их јавност у Немачкој спречава да помажу расипништво. Многи Немци сматрају да се од њих тражи да смање конкурентност. Они нису сасвим усамљени кад износе те аргументе, Холанђани, Финци и Аустријаци подржавају то што Немачка наглашава потребу буџетске дисциплине. Али доста Немаца, повређени критиком да се на њих гледа као на оне који нису фер, нису спремни да подреде своје интересе интересима „Европе“. Никада раније у историји ЕУ Немачка није била у толиком разилажењу са већином својих партнера.

Треће, криза евра ослабила је бриселску Комисију, чија моћ – која одговара моћи влада чланица ЕУ – полако опада већ око 20 година. Када нас је погодила криза 2008. веће чланице одлучивале су о одговору ЕУ, делимично сарађујући са Комисијом. И иако је Комисија помогла да се договори пакет од 500 милиона евра, што је одлучено у мају, већину тог новца из Европског фонда за стабилност контролисаће владе држава чланица. ММФ и Европска централна банка играће извесну улогу када се ради о условима које треба применити на оне који посуђују из фонда.

У Паризу, а још више у Берлину, све више се јавља незадовољство Комисијом. И једни и други оптужују Комисију да се меша у превише ствари и да је пропустила да преузме водећу улогу за време кризе. Комисија одговара да њен посао надгледања политике конкуренције неизбежно узнемирава велике чланице, као и да национални капитал често чини све што може како би се спречио Брисел да преузме водећу улогу. Посао Комисије је да се залаже за шири европски интерес, тако да што је Комисија слабија, то је већа опасност да владе настављају да раде за своје појединачне интересе, на штету ЕУ.

Четврто, криза евра натерала је ЕУ да се позабави собом. Последњих десет година нагласак на промену уговора приморавао је европске лидере да проводе превише времена и енергије на инструкције и процедуре. Многи су се надали да ће се са окончањем Лисабонског споразума ЕУ најзад усмерити на глобалне изазове као што су Русија, Кина, питања енергије и климатских промена. Али оклевајући и збркан одговор ЕУ на грчку кризу довео је до игре међусобног оптуживања. Европа би могла да неколико година одржава хитне самите и разговоре о задуживањима, сејући неслогу и подривајући поверење међу државама чланицама.

То никако не значи да ће се евро или ЕУ распасти. Без обзира на све њихове несавршености Меркелова и Саркози су најбољи лидери које Европа има и они ће наћи начин како да раде заједно. Немачка ће на крају учинити оно што је потребно да задржи стабилан евро, а европске владе ће постепено прихватити да им је Комисија потребна. Криза на другим континентима такође ће присилити лидере ЕУ да подигну поглед према свету око себе.

Без обзира на то, неодлучан одговор ЕУ на кризу евра замаглио је његову невелику моћ. Кључни људи у Вашингтону, Москви, Пекингу и Њуделхију почели су још мање да уважавају евро него раније. Дакле, шта би ЕУ могла учинити да ограничи штету и поврати глобалну репутацију евра? За почетак, Унија треба да ојача своју економију. Већ неколико десетина година Европа је имала мањи раст него други континенти. Лек за то је добро познат – он је постављен у лисабонској Агенди 2000. И поновљен је у недавно објављеном програму Комисије ЕУ за 2020. Али само неколико влада су здушно прихватиле структурне реформе. Нарочито је слаб учинак у јужним државама Европе, што може објаснити њихове садашње невоље. Али смањење јавне потрошње није довољно, многе државе ЕУ исто тако треба да либерализују своја тржишта рада, да реформишу универзитете и школе, модернизују пензионе системе и створе услове да се охрабре предузетништво и иновације. Летос су грчка и шпанска влада изгледа – са закашњењем – предузеле неке праве кораке.

Владе ЕУ треба да се договоре о најважнијим реформама у еврозони. Основне линије су доста јасне – стриктна буџетска дисциплина, више међусобног надзора у економској политици и механизам у сарадњи са владама које треба да реструктуришу буџет (као што ће то Грчка вероватно морати да уради). Такве промене не захтевају нови уговор међу чланицама ЕУ, чему се свакако већина влада ЕУ противи. Неке банке у еврозони ће вероватно морати да буду докапитализоване.

Немачка треба да прихвати да владе еврозоне треба да расправљају о ребалансу у еврозони, али немачки партнери треба да попусте у свом притиску на Немачку да дозволи инфлацију, што би могло бити контрапродуктивно. Боље би било да затраже од Немачке да прихвати структурне економске реформе које би, на дужу стазу, довеле до боље избалансиране економије. Многи немачки економисти знају да економија треба да се окрене од зависности од извоза према већем обиму домаће потрошње. Дуже радно време у продавницама, реформе тржишта рада које би подстакло послодавце да запосле особље (и тако повећају цену рада) и обезбеде боље старање о деци, тако да више жена ради, све би то довело до веће потрошње.

“Велика тројка” земаља ЕУ треба исто тако да ради заједно како би уверили остатак света да Европа има озбиљне лидере који ће учинити све што треба да би се стабилизovala еврозона. Иако је Британија изван еврозоне, оно што Британија говори и ради игра важну улогу у стварању глобалне перцепције ЕУ. Премијер Дејвид Камерон добро је почео свој мандат прихватањем конструктивног става према ЕУ. Он је јасно рекао да разуме да је у британском националном интересу да еврозона превазиђе тешкоће у које је запала.

Немачки лидери треба да учине много више да увере свој народ у корист коју имају од евра. Пословни људи и политичари знају да еврозона осигурава Немачкој извоз на велико тржиште углавном неконкурентних земаља где се купује њихова роба. Ипак, многи Немци верују да им је евро терет. Маркелова мора објаснити да Немачка не учествује у пуњену фондова за спасавање угрожених земаља еврозоне због идеализма или алтруизма, него због властитог интереса.

Француска и Немачка треба да превазиђу јавно кошканье и поново успоставе јачи савез; Меркелова и Саркози морају научити да толеришу слабости оног другог. Француска ће морати да прихвати строжа правила и буџетску дисциплину јачу него што би желела, док ће Немачка морати да прихвати заједничку расправу о својој економској политици. Немачка ће исто тако морати да прихвати да ће, ако северни Европљани не буду могли да осигурају усвајање њихог захтева, који би помогао да се јужне државе извуку из зачараног круга ниског раста и смањења јавне потрошње, они морати да прихвате трансфер средстава која су потребна да би се еврозона одржала.

У Бриселу је много енергије потрошено у изградњи дипломатског сервиса ЕУ (“External Action Service”), са надом да ће то довести до чвршће заједничке спољне политике ЕУ. Надајмо се да ће тако бити. Али оно што би стварно побољшало глобални положај ЕУ био би већи економски раст, сет уверљивих правила за еврозону и убеђење да Европа

Стратешке последице кризе у еврозони

Пише: Чарлс Грант
субота, 26 фебруар 2011 12:09

има јаке лидере који гледају у будућност.

(Превод: НСПМ)